

УДК 338.48

Горіна Г.О.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки та туризму
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

РОЛЬ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗИ У ПІДВИЩЕННІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

THE ROLE OF THE TOURISM SECTOR IN INCREASING EMPLOYMENT IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано економічну активність населення України, визначено її основні тенденції. Досліджено динаміку створення робочих місць і підвищення зайнятості населення як безпосередньо в туристичній галузі, так і у сфері надання супутніх послуг. Визначено частку зайнятого населення у туристичній галузі від загальної кількості працюючих в Україні. Розглянуто прогнозні оцінки Світової туристичної організації щодо кількості зайнятого населення в туристичному секторі України до 2025 р.

Ключові слова: туристична галузь, туризм, зайнятість населення, туристичний ринок, безробіття населення.

АННОТАЦИЯ

Проанализирована экономическая активность населения Украины, определены ее основные тенденции. Исследована динамика создания рабочих мест и повышения занятости населения как непосредственно в туристической отрасли, так и в сфере предоставления сопутствующих услуг. Определена доля занятого населения в туристической отрасли от общего количества работающих в Украине. Рассмотрены прогнозные оценки Всемирной туристической организации относительно количества занятого населения в туристическом секторе Украины до 2025 г.

Ключевые слова: туристическая отрасль, туризм, занятость населения, туристический рынок, безработица населения.

ANNOTATION

Economic activity of the population of Ukraine is analyzed; its main trends are identified. The dynamics of creating jobs and increasing employment directly in the tourism industry and in the provision of related services are investigated. The proportion of the employed population in the tourism industry of the total number of employees in Ukraine is determined. The forecasts of the World Tourism Organization on the number of employed in the tourism sector in Ukraine in 2025 are considered.

Keywords: tourism industry, tourism, employment, tourism market, unemployment.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій у сфері туризму, збільшення активності переміщення людей стали основними факторами, що впливають на глобальний туристичний ринок. Туризм припинив бути підгалуззю економіки, а перетворився на сферу діяльності, в рамках якої суб'єкти близько 50 галузей економіки реалізують товари та послуги, спрямовані на задоволення потреб мільйонів індивідуальних та організованих туристів та мандрівників, створюють додаткові робочі місця, підвищуючи тим самим зайнятість населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у теоретичні та практичні аспекти розвитку туризму в Україні зроблено

вітчизняними науковцями та дослідниками. Так, питаннями регулювання туристичної галузі займалися О. Бейдик, В. Квартальнов, О. Любіцева, С. Мельниченко, Г. Папірян, Т. Ткаченко, Д. Ушаков та ін., конкурентоспроможності підприємств у сфері туристичного бізнесу – Н. Бунтова, І. Давиденко, С. Гаврилюк, О. Савіцька, Ю. Мазур, О. Макушок, С. Нездоймінов, О. Фролова та ін., економічної ефективності туристичної галузі – Г. Алейнікова, І. Балабанов, А. Гайдук, В. Герасименко, В. Гуляев, Л. Дядечко, А. Здоров, В. Квартальнов, М. Мальська, В. Худо, А. Чудновський, В. Янкевич та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, незважаючи на значну кількість вітчизняних теоретичних та практичних доробок науковців та дослідників щодо розвитку туризму в Україні, майже відсутні дослідження ролі туристичної галузі України у підвищенні зайнятості населення, створення додаткових робочих місць, зниження рівня безробіття. Це викликає об'єктивну необхідність подальших досліджень ролі туристичної галузі у підвищенні зайнятості населення в Україні.

Мета статті. Головною метою роботи є визначення ролі туристичної галузі України у підвищенні зайнятості населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна туристична галузь є однією із найбільш високоприбуткових та динамічних галузей світового господарства. Туризм відіграє значну роль у створенні додаткових робочих місць і забезпеченні зайнятості населення, впровадженні шляхів скорочення безробіття у державі. У сучасній світовій економіці на туристичну галузь припадає одне робоче місце із 11 робочих місць у світі, що доводить стійкість галузі під час світового економічного спаду, перетворює її на ключовий фактор конкурентоспроможної, високоефективної диверсифікованої економіки.

Загалом, динаміка кількості зайнятого населення в Україні носить позитивний характер. Так, за аналізований період 2004–2013 рр. кількість зайнятого населення в Україні збільшилася на 0,5% (108,4 тис. осіб) та досягло 20404,1 тис. осіб. У той же час спостеріга-

лася короткострокова тенденція до зниження у 2009 р. Це зниження було обумовлено світовою економічною кризою, погіршенням рівня життя населення і як наслідок зменшенням ділової активності. Його можна розглядати як короткострокове коливання в рамках основного висхідного тренда (рис. 1).

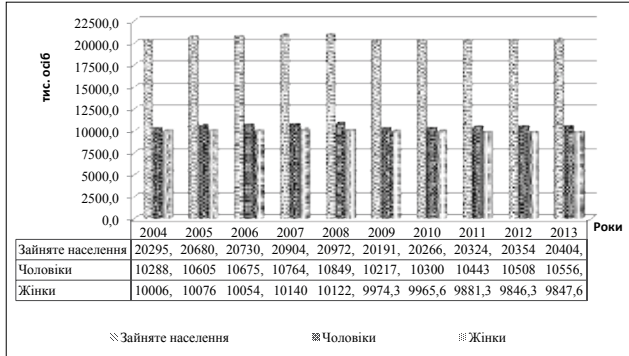


Рис. 1. Динаміка зайнятого населення в Україні, 2004–2013 рр., тис. осіб

Складено автором за даними [1]

Найвищий рівень зайнятості населення спостерігалася у 2008 р. і дорівнював 20972 тис. осіб. Аналізуючи економічну активність населення за статтю, можна зробити висновок, що на відміну від загальної позитивної тенденції, динаміка зайнятості жінок за аналізований період мала від'ємний характер – зниження відбулося на 1,59% (159,3 тис. осіб). Разом з тим зайнятість чоловіків збільшилась з 10288,8 тис. осіб у 2004 р. до 10556,5 тис. осіб у 2013 р.

Зменшується кількість безробітного населення країни – з 2004 по 2013 рр. на 21,4% (431,5 тис. осіб). У 2013 р. безробітне населення у % до економічно активного населення складало – 7,2% [1].

За оцінками Світової ради з туризму і подорожей (World Travel and Tourism Council, WTTC) [2], у 2014 р. в Україні у туристичній галузі було зайнято 332,9 тис. осіб. Разом з тим, враховуючи вплив туризму на зайнятість в супутніх галузях економіки, загальна кількість робочих місць створених у 2014 р. завдяки туризму (як прямо, так і опосередковано) оцінюється у 1269,9 тис. осіб. (рис. 2).

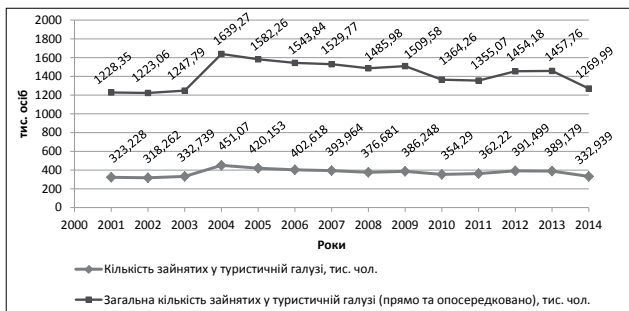


Рис. 2. Динаміка кількості зайнятих у туристичній галузі в Україні, 2001–2014 рр., тис. осіб

Складено автором за даними [2-3]

Найвища зайнятість населення України у туристичній галузі була зафіксована у 2004 р. – 451 тис. осіб – частка зайнятого населення у туристичній галузі від загальної кількості працюючих в Україні склала 2,22%. Загальна кількість робочих місць створених завдяки туризму (як прямо, так і опосередковано) у 2004 р. також була найвищою – 1636,2 тис. осіб (9,14% від загальної кількості працюючих) (рис. 3).

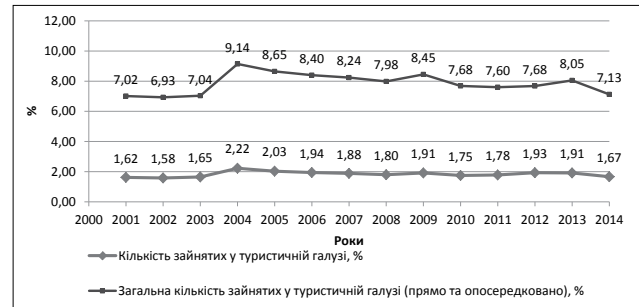


Рис. 3. Динаміка частки зайнятого населення у туристичній галузі від загальної кількості працюючих в Україні, 2001–2014 рр., тис. осіб

Складено автором за даними [2-3]

Різке зниження ділової і туристичної активності, зниження доходів населення, погіршення соціально-економічного положення, нестабільне політичне становище в країні у 2014 р. призвели до різкого спаду туристичних потоків у середині країни та привабливості держави для іноземних туристів і як наслідок стрімке падіння частки зайнятого населення в туристичній галузі. Так, загальна кількість зайнятих у туристичній сфері та супутніх галузях знизилась на 187,7 тис. осіб (144,6%), а кількість зайнятих безпосередньо в туристичній галузі на 56,2 тис. осіб (14,4%).

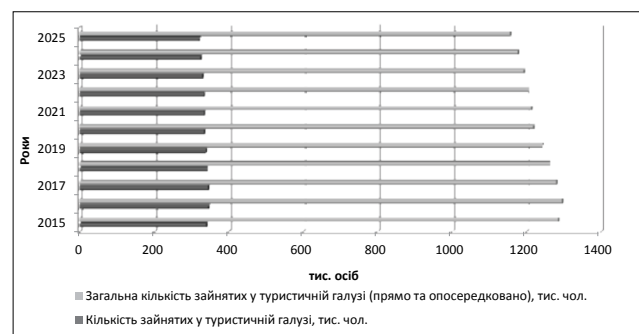


Рис. 4. Прогноз кількості зайнятого населення у туристичній галузі України, 2015–2025 рр., тис. осіб

Складено автором за даними [2-3]

WTTC та світова туристична організація (World Tourism Organization, UNWTO) [3] прогнозують зниження кількості зайнятого населення у туристичній галузі України. За прогнозами WTTC та UNWTO, до 2025 р. безпосередня кількість зайнятих у туристичній галузі в Україні знизиться на 3,2% та становитиме 332,2 тис. осіб. – 1,6% від загальної

кількості зайнятого населення. Разом з тим загальна кількість робочих місць, створених завдяки туризму, залишиться досить високою – 1158,2 тис. осіб (6,5%) (рис. 4).

Зазначена тенденція є протилежною до загальносвітового прогнозу зайнятості населення у туризмі. Так, за прогнозами WTTC та UNWTO, у період 2015–2025 рр. загальна кількість зайнятого населення у світовій туристичній індустрії збільшиться на 28,9% і досягне 356,9 млн осіб, загальний внесок туристичної галузі у світове ВВП зросте на 44,7% і складе 11381,9 млрд дол. США.

Висновки. Таким чином, динаміка кількості зайнятого населення у туристичній галузі України характеризується хвилеподібним розвитком. Основною причиною цього є чутливість туристичної галузі до коливань у соціально-економічному розвитку держави, змін платоспроможності населення, стану

політичної стабільності тощо. Незважаючи на значний ресурсний та рекреаційний потенціал, частка сфери туризму у формуванні робочих місць залишається невисокою. Водночас прослідковується важлива роль туризму у стимулюванні зайнятості населення у супутніх галузях економіки, а саме готельно-ресторанному господарстві, транспорті і зв'язку, побутовому обслуговуванні, індустрії розваг, роздрібній торгівлі, страхуванні, охороні здоров'я, освіті тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. World Travel and Tourism Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wttc.org>.
3. World Tourism Organization UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www2.unwto.org>.